Jolsvai András

Eperszezon XVII.

34.

A nyárközép csak elporladt valahogy, de a Janka nélkül mindenkin csak úgy lötyögtek a napok. Mert a lányszobában anno kétségkívül Trézsi volt a kapitány, de Janka a kormányos. És kapitány nélkül még valahogy elnavigálták magukat, de kormányos nélkül ez már tényleg lehetetlennek látszott.

Megfogytak a vendégek is, az augusztus félhalott hónap a fővárosban, az emberek vidékre utaznak, vagy fürdőkbe sietnek, vagy lehúzott redőnyök mögött legyezik magukat. A Zimmerli is szűk félházzal ment, Kató és Lola, Franzl lelkes hátráltatása mellett könnyű szívvel elvitte az egész placcot, még arra is volt idejük, hogy elolvassák A Hét legfrissebb számait – mióta a szerkesztőség itt ütötte fel egyik hadiszállását, járt néhány ingyen példány a vendéglőnek. Így tudták meg azt is, hogy a költő Párizsba tette át székhelyét – egy tudósítás alatt virított a neve.

– Tetőled elköszönt? – kérdezte Kató a Lolától.

– Színét se láttam. És tetőled?

Kató csak a fejét rázta.

– Innen nézvést ez az egész mintha menekülésnek tűnne, nem?

– És ki elől volna az a menekülés?

Na, erre már egyikük se tudta a választ. Vagy nem akarta tudni. Mindenesetre a hiány csak növekedett a költő távollétével is.

Zimmerl József egy éjszaka arra ébredt, hogy a felesége hüppögve sír mellette.

– Mi a baj, Ancsurka?

– Elmennek. Elmennek mind. Mi lesz velünk akkor?

Szepi szeretettel megsimogatta a felesége arcát.

– Ne félj, én mindig itt leszek neked! Adok én annyi feladatot, hogy egy életre elég lesz! És ahogy nézem, a fiúnkra is hosszan számíthatunk! Aztán meg majd jönnek az unokák, és kezdhetünk mindent elölről.

Mindketten észrevették, hogy a mondat vége kissé pajkosra sikerült, s ha már így esett, a férfi keze évtizedes rutinnal elindult felfelé az asszony combján. Tívó Anna elmosolyodott, és viszonozta a mozdulatot.

De azért mégse volt már semmi ugyanaz.

– Szeptemberben fel kell venni egy pincért. Ha beindul a verkli, nem fogjuk bírni ennyien.

– Jó, de hol találsz még egy olyat, amilyen a Janka volt?

Úgy beszéltek róla, mintha már nem is létezne. Pedig naponta-kétnaponta hazalátogatott azért, hozta Kisszepit, elbeszélgetett a testvéreivel, de a kötényt már nem kötötte föl maga elé.

Piekéné asszony, mondták neki a többiek.

Állt az idő. Még a légy is csak unalmában fulladt bele a sörbe. Az egyetlen izgalmat az keltette – legalábbis Kovács csendbiztos számára – hogy egy este megjelent a kerthelyiségben a Herminamezei Dalkör teljes személyi állománya talpig feketében, és borospohárral a kezükben rázendítettek a *Hazám, hazám, te mindenem*re. De aztán tisztázódtak a dolgok, nem zendülés tört ki, csak megemlékezés: aznap halt meg az Erkel Ferenc ugyanis.

A gazda lázas vásárlásokba kezdett, hogy elterelje a figyelmét a változásokról, megvett mindent, ami csak szembejött, porrá tört cápafogat és eredeti medvetalpat, kaptárja vesztett méhcsaládot és malom nélküli malomkereket, majdcsak jó lesz valamire. Vett egy újszerű állapotban lévő biciklit is, az aztán, mindenki meglepetésére, nem bizonyult teljesen fölöslegesnek, Franzl, miután jól szétszerelte kétszer-háromszor, hajlandó volt felülni rá, és egy-két méretes esés után kiderült, van érzéke a tekeréshez. Attól kezdve a Franzl átvette a Stau bácsitól a kézbesítői-beszerzői feladatokat, és eszeveszett ütemben kerekezett Szuglószerte, a helyiek rettenetére. Erre a fordulatra senki sem számított, ilyen forradalmi változás, önkéntes méghozzá, nem történt a Franzl életében, mióta megszületett. Nem csoda, hogy összeszaladt a környék a hírre. Még Tívó Anna is előmerészkedett a konyhájából, nézte az ügyes, nagy fiát a két kerék között – az első óriási, a második kicsiny –, és tapsolt örömében. (Egy este – de kérem, ezt ne mondják el senkinek – amikor már senki se volt a kertben, Tívó Anna megkérte Franzlt, segítse föl a nyeregbe, és tolja egy kicsit. Anya és fia régen nevettek együtt annyit, mint azokban a percekben. Persze, egy diófának ütközve végezték, de szerencsére senkinek nem esett baja, csak az első kerék görbült el kissé. „De apádnak egy szót se!" – emelte a szája elé a kezét Tívó Anna, kipirulva.)

Tívó Anna nagyszabású befőzésekbe ölte minden energiáját. Befőzött mindent, ami a keze ügyébe került, gyümölcsöt, zöldséget, rettenetes méretekben. A természet mintha csak a kedvében akart volna járni, ebben az évben csodálatosan gazdag termést hozott minden gyümölcsfa, csak baracklekvárból annyi főtt, hogy nem győzték üveggel: amikor minden létező alkalmatosság megtelt, Tívó Anna kicipeltette a férfiakkal a nagyüstöt a Gizella utcai kapuhoz, aztán Franzl körbekarikázta a környéket, időnként elkiabálva magát, szabad a lekvár! feladva a leckét az

egyértelműbb helyzetekhez szokott Kovács csendbiztosnak, aztán megindult a szomszédság köcsögökkel, tányérokkal, lábosokkal, és pillanatok alatt eltüntették a maradékot.

Mikor a lekvárokkal végzett, nekiállt uborkát kovászolni. Nem kell mondanunk, hogy régóta a Tívó Anna kovászos uborkája volt a legfinomabb egész Erzsébetvárosban, valamit nagyon tudott a fokhagyma, kapor, kenyér arányáról, meg a Napistennel is jóban volt, nem csoda, hogy senki a nyomába sem érhetett. Ebben az évben azonban a szokásosnál sokkal több uborka kovászolódott, észrevétlenül szinte, Tívó Anna akkor találta ki, kínjában, az uborkalevest, ebből is divat lett hamarosan.

A lányoknak is csak útban volt ez a nyár nagyon. Úgy néztek ki napra nap, mint aki citromba harapott. Sehol egy értékelhető férfi, sehol a házasság reménye. Vagy legalább egy kis flörté. Katónak el is ment a kedve a felszolgálástól, megkérte az anyját, hadd maradjon ő is a konyhán, hadd tanuljon meg még mindent, amit csak lehet – ha feleségként nem is, szakácsnőként majd hasznosíthatja. Lola is csak azért maradt a placcon, mert azt remélte, előbb-utóbb feltűnik valaki A Hét szerkesztőségéből, akitől meg lehet tudni, meddig marad az ő költője – legyen ez csak simán költő – a fény városában, de mostanában a skriblerek is nyári álmukat aludták, csak a Herczeg Ferenc nézett be egyszer, három nővel a karján – a Gyurkovics-lányok, mutatta be őket –, de a költő szándékairól fogalma sem volt.

Végül a Franzl-nak is csak lehervadt a lába a biciklijéről, amikor kiderült, hogy kedvenc fehér nyula, akit Hansnak hívott, kirágta a ketrec rácsát és megszökött. A fiú napokig kereste, gyalog is, biciklivel is, hiába.

Ha Kisszepi nem téblából ott azokban a hetekben, egyetlen boldog embert se lehetett volna találni a Zimmerliben.

Állt az idő, zümmögött. Nem történt semmi. Eötvös tizennyolcad magával kilépett a Függetlenségi Pártból, sztrájkoltak a pécsi bányászok, tüntettek az egyetemisták, Merkl báró lett a közös hadügyminiszter, a király szentesítette a XXVI. törvénycikket, és még mindig nem jött el a szeptember. És a fullasztó meleg sem csillapodott.

A maradék Zimmerl-lányok meg néha úgy érezték, lassan rájuk aszalódik a párta.

35.

Nyár végén, váratlanul, ahogy szoktak, megjöttek a vidéki rokonok.

A vidéki rokonok mindig falkában jöttek, nyolcan-tízen egyszerre, és egy szempillantás alatt belepték a házat. Elfoglaltak minden szabad fekhelyet, benéztek minden zugba, fiókba, felforgatták a szobákat, bele-

kóstoltak az ételekbe. Franzl, ahogy meglátta, hogy közelednek, bevetette magát a szénapadlásra, és nem is jött elő távoztukig.

A vidéki rokonok harsányak voltak és jókedvűek, nagy levegőket véve, kiabálva beszéltek, közben ölelték-csókolták az embert, hátát ütögették, kezét rázták, vagy megfogták a gombját a kabátján, s azt forgatták, odaadóan, miközben egészen közel hajoltak az arcához, úgy magyaráztak valamit, nagy vehemenciával.

A vidéki rokonok valami érthetetlen keveréknyelven beszéltek, németet, magyart, románt, szerbet kotyvasztottak össze oly módon, hogy még a temesváriak közül is csak azok értették, ha egyáltalán, akik a Fabrik sáncai mögött születtek. A vidéki rokonok persze úgy gondolták, mindenki érti a beszédüket, így aztán megengedhetik maguknak a hadarás luxusát. (Voltaképpen tényleg megengedhették, mert már olyan mindegy volt, miért metszik le a szavak végét, tájszólásból vagy sietségből, mikor a szavaik jelentése is titok volt a többiek számára.)

A vidéki rokonok meg voltak róla győződve, hogy öltözékükben is méltósággal őrzik a hagyományt, de a derék sváb őseik minden bizonnyal megfordultak volna a sírjukban, ha meglátják őket. A vidéki rokonok ruhatára épp olyan keverék volt, mint a nyelvük, a szokásaik, egész létezésük: valahol félúton állt, vergődött ez a ruhatár a népviselet meg a városi divat között, menthetetlenül. A nők a dirndlihez meg a pacskerhez tornűrt, a májgedlihez tollas kalapot viseltek, a férfiak a bőrnadrághoz sétapálcát.

A vidéki rokonokhoz büszkeségben senki fel nem érhetett. A vidéki rokonok szentül meg voltak győződve róla, hogy Temesvár-külső a világ közepe, és minden más csak utána következhet. A vidéki rokonok olyan hangon tudtak beszámolni arról, hogy hőn szeretett szülővárosukban már mindenhol villanyvilágítás van a köztereken, mintha ők maguk, személyesen szolgáltatnák azt a villanyfényt. A vidéki rokonok épp ezért nem feljöttek Pestre, hanem lejöttek a fővárosba, hogy jelenlétükkel emeljék a település fényét. Épp ezért a vidéki rokonok úgy gondolták, mindenkinek csak megtiszteltetés lehet, ha meglátogatják őket.

A vidéki rokonok ebben persze tévedtek. Zimmerl József jó képet vágott hozzájuk, noha nem ritkán kedve lett volna inkább valami mást, viszont tudta, hogy a Tívó Annának tényleg öröm a vidéki rokonok felbukkanása. A Tívó Annának akkora volt az induláskori rokonhiánya, hogy korlátlan számban volt képes mindenkit a keblére emelni, aki csak a családhoz tartozónak vallotta magát. Pedig a vidéki rokonok felbukkanása igazán épp a Tívó Anna erejét tette próbára, ágyhúzás, rendrakás, mosás, főzés, az mind rá maradt, és a vidéki rokonok igazán nem voltak elmarasztalhatóak a szerénység bűnében, nekik aztán percenként akadt

valami kívánságuk a mézes kenyértől a forró fürdőn át a hajóhintáig, az ember nem győzte kapkodni a fejét, de Tívó Anna csak mosolygott, hogyne szívem, mondta, mire ők azt felelték, vazinet, gmoa.

A vidéki rokonok kedvenc foglalatossága az volt, hogy leültek egy nagy asztalhoz a kerthelyiségben, és az otthon maradt vidéki rokonokról meséltek egymásnak. A gazda, ha tehette, elálldogált mellettük, hátha képbe kerül valamennyire, de hamar belátta, a dolog reménytelen. Mióta Janka érdemei elismerése mellett, saját kérésére lemondott a család-krónikási feladatokról (mint tudjuk, más, fontos beosztásba helyezték), a Zimmerl-házban senki nem akadt, aki értette volna, ki kinek kicsodája a vidéki rokonok közül.

A vidéki rokonok mindig hoztak ajándékot is, ahogy illik, enyhén avas szalonnát, seprűs nohabort, alig használt mosószappant. Ezért aztán joggal várták el, hogy maguk is fejedelmien el legyenek látva. Kosztkvártély, az természetes, kendők, brossok, kalapok, az is magától értetődik, de ezen kívül elvárás volt az is, hogy itt-tartózkodásuk (ismeretlen hosszúságú) ideje alatt a helyiek megmutassák nekik a város új nevezetességeit. Az Országházat, a Szépművészeti Múzeumot, az Andrássy utat, hogy aztán hazatérve elmondhassák, ilyen, vagy még ilyenebb van náluk is, vagy majd lesz, s ha lesz, nyilván szebb lesz, mint ez a pesti. Akárhogy is, a vidéki rokonok napi mozgását is meg kellett szervezni, útimarsallok szükségeltettek, s minthogy a szülők nem hagyhatták el a fedélzetet, s minthogy Franzl-ra egyáltalán nem lehetett számítani (ennivalót is alig vett magához ezekben a nehéz napokban, kenyéren és vízen élt, és buzgó imáival igyekezett hazatérésre bírni a vidéki rokonokat), ez a feladat Stau bácsira és a lányokra maradt. Egyik nap Lola, másik nap Kató gardírozta a városban a vidéki rokonokat, Stau bácsi testőri felügyelete alatt.

Ám hogy ne legyen annyira egyszerű a helyzet, a vidéki rokonok sosem kerekedtek fel a városnéző túrára teljes létszámban. Valaki mindig maradt a Zimmerliben közülük. Ha más nem, a Johann. A Johann volt a konstans tényező a csapatban, negyven körüli öreglegény, ő minden alkalommal megjött. Állítása szerint azért, mert rettentően hiányoztak már neki a pestiek, a valóságban azért, mert teherpályaudvari váltókezelőként szabadjegye volt a vasútra. Johannról legalább lehetett tudni, hogy ő a Zimmerl József legidősebb nővére lányának a másodunokatestvére férfiágon, no meg azt is, hogy a Pesten töltött napok alatt soha ki nem mozdul a Zimmerliből. „Ja, aber ich láttam már!”, mondta mindenre, aztán letelepedett az egyik asztalhoz, és végigette az egész napot. Lassan, komótosan, megfontoltan evett, gyöngyháznyelű bugyli-

bicskájával apróra szeletelve mindent, ami elé került, sültet, krumplit, lángost, kenyeret. Minden fogás után elővette a kulacsát kis tarisznyájából, melyet a mellén keresztbe akasztva hordott, és lefekvéskor se vált meg tőle, s alaposan meghúzta. Aztán már jöhetett is a következő étel. Johann nem válogatott, megevett mindent, amit elé tettek, a sorrend is mindegy volt neki, a lényeg, hogy mindig akadjon dolga a bicskájának. Amikor a kulacs kiürült, üres kezét emelte a szájához, ezzel jelezve, mit kíván. Hétéves szilvapálinkát kívánt, ezt tudta mindenki külön beszéd nélkül is. Amikor megérkezett a palack, Johann a fogaival kiszabadította a dugót, aztán akkurátusan áttöltötte az üveg tartalmát a kulacsába, és folytatódhatott a rokonlátogatás.

Nem nehéz belátni, hogy Johann önmagában lefoglalt egy felszolgálót, s ezt még e nyárvégi, lanyha üzletmenetnél sem volt nagyon egyszerű megoldani. Besegített mindenki (a Franzl-t kivéve), a kézilány, a Schulz úr, a cseléd, még a Szepi is, de a munka dandárja azért az éppen otthon maradó Zimmerl-lánynak jutott. Ráadásul az a dandár nem csak abban állt, hogy megfelelő ritmusban újabb és újabb tányér kerüljön a Johann elé, hanem a kedves rokon folyamatos meghallgatásában is. Johann ugyanis egyfolytában beszélt, megállás nélkül (látják, ez az előnye a tájszólásnak, a szóvégek elharapásának, lehet közben enni), és elvárta, sőt, elkövetelte, hogy valaki hallgassa is meg a pesti rokonok közül. Csak hogy tanuljon, azért.

Johann bármiről képes volt beszélni, a pénzreformról vagy a pestisjárványról éppúgy, mint a százéves háborúról vagy a gyermekágyi lázról – semmihez se értett, de mindenről hallott már harangozni ezt-azt –, de legjobban a pálinkákról és a tolatóvágányokról szerette megosztani gondolatait a hallgatóságával. Azokban tényleg otthon volt. Más kérdés, hogy a hallgatóságot egyáltalán nem érdekelte a tolatóvágányok – meglehet, tényleg kalandos – világa, ahogy a pálinkáké is csak alig. Így aztán nem volt valami nagy élvezet a Johann egész napos hallgatása. Lola – ezen a szerdán neki jutott a megtiszteltetés – nem is figyelt a szövegre, csak a férfi mozdulatait, taglejtéseit figyelte, azt se túl lelkesen, és közben arra gondolt, nincs messze már az idő, hogy neki is csak egy ilyen Johann jut, és akkor hallgathatja napestig. Lola fájdalmasan beleborzongott a lehetőségbe, és elhatározta (nem először és nem utoljára), hogy abbahagyja a hiábavaló sóvárgást a költője iránt, és sürgősen szerez magának egy reális férjet.

Ebben a pillanatban érkezett meg a városnéző különítmény, a vidéki rokonok szokás szerint bezúdultak, és egy pillanat alatt birtokba vették a teret, hadonászva, gajdolászva mesélték, mi minden történt velük egész

nap. A sort Kató zárta, sápadtan, bizonytalan lépésekkel, mint egy alvajáró.

– Mi van veled? – kérdezte Lola ijedten.

– Szerelmes vagyok! – lehelte elhaló hangon a nővére.

Lola kivárt egy kicsit, aztán toppantott a lábával, ahogy szokta, és azt mondta.

– Akkor én is!